Opgesteld door: Maurice de Greef (Kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller: Coördinator NT1
Geraadpleegde expert: Patrick Sins (Lector)
Referentie: Kennisrotonde. (2020). *Welke principes van het dalton- en freinetonderwijs zijn als efficiënte werkwijze inzetbaar om groepen volwassen deelnemers van verschillende niveaus op verschillende basisvaardigheden les te geven gericht op het vergroten van het leerresultaat?* (KR. 1024) Den Haag: Kennisrotonde.

19-12-2020

Vraag

Welke principes van het dalton- en freinetonderwijs zijn als efficiënte werkwijze inzetbaar om groepen volwassen deelnemers van verschillende niveaus op verschillende basisvaardigheden les te geven gericht op het vergroten van het leerresultaat?

Kort antwoord

Hoewel de impact van het dalton- en freinetonderwijs niet is aangetoond lijken de overeenkomstige elementen een mogelijk kader te bieden voor een alternatieve organisatievorm voor het NT1-onderwijs. De combinatie van deze drie overeenkomstige elementen biedt handvatten om het NT1 volwassenenonderwijs op een andere wijze te structuren. Een wijze die toch recht doet aan de niveauverschillen van de deelnemers en mogelijkheden biedt om de gelijkwaardige leertrajecten voor de gemêleerde groep deelnemers te organiseren. Deze elementen zijn: eigen leerroute, praktijkgericht en samenwerkend leren. Om dit op efficiënte werkwijze te realiseren, kunnen docenten het VUT-model toepassen, waarbij de (verlengde) intake en evaluatie op vaste momenten kunnen plaatsvinden. Tijdens de uitvoering kan men dan voor de lerenden momenten plannen, dat men in de praktijk (buiten de les) aan de slag gaat of gezamenlijk aan een taak of opdracht werkt.

Toelichting antwoord

Zowel het dalton- als het freinetonderwijs behoren in Nederland tot de vormen van het traditionele vernieuwingsonderwijs. We zien deze scholen met name in het primair onderwijs. Van dalton- en freinetonderwijs kan verwacht worden, dat ze de lerenden uitdagen op een andere manier te leren zodat er beter wordt aangesloten bij de interesses, mogelijkheden en behoeften van de lerende zelf.

Onderwijsprincipes dalton- en freinetonderwijs

LAAN VAN NIEUW OOST INDIË 300 2593 CE DEN HAAG
POSTADRES POSTBUS 93461 2509 AL DEN HAAG
T 070 349 44 58 W WWW.KENNISROTONDE.NL

De Nederlandse Dalton Vereniging (2020) geeft aan, dat het daltononderwijs gebaseerd is op vijf kernwaarden, te weten:

1. *Samenwerking*
   Lerenden en docenten leven en werken samen op een gestructureerde en natuurlijke wijze. Ze leren iets van en met elkaar.
2. *Vrijheid en verantwoordelijkheid*
   De lerenden krijgen de vrijheid om eigen keuzes te maken en op een eigen wijze werkzaamheden uit te voeren en die te organiseren. Volgens Van der Ploeg (2010) speelt hierbij het leren van ervaringen een belangrijke rol. Ook leert men hierbij verantwoordelijkheid voor zijn omgeving en zichzelf te dragen.
3. *Effectiviteit*
   Een effectieve inzet van menskracht, middelen en tijd staat centraal. Door lerenden een taak te geven, waar ze verantwoordelijk voor zijn en die ze zelf plannen en uitvoeren, wordt het onderwijs effectiever.
4. *Zelfstandigheid*
   De deelnemer leert zelfsturend in lessituaties, waarbij hij of zij zelf beslissingen kan nemen.
5. *Reflectie*
   Lerenden denken na over het eigen gedrag en het eigen werk. Ze reflecteren op het werken in de klas net als docenten op hun praktijk en handelen reflecteren en de school op de kwaliteit van het onderwijs.

Binnen het daltononderwijs gaat het om een andere organisatie van het onderwijs, die concreet wordt vormgegeven op basis van deze kernwaarden. Lerenden werken aan een taak die ze in hun eigen tempo, ongestoord kunnen maken met hulp van anderen. Dit vertoont overeenkomsten met de uitgangspunten van het freinetonderwijs. Het freinetonderwijs gaat uit van een emancipatoir karakter, waarbij lerenden een stem wordt gegeven door ze bewust te maken dat ze hun samenleving kunnen veranderen. Leren wordt dan als werk gezien, waarbij onderzoekend en ontdekkend leren naast ervaringsgericht werken centraal staan. Volgens de Vereniging voor freinetpedagogie (2020) kent het freinetonderwijs drie principes:

1. *Ervaringen en leervragen*
   De ervaringen en leervragen van de lerenden zijn uitgangspunt voor het onderwijs.
2. *Burgerschapsvorming in de praktijk*
   De lerenden organiseren samen met de docent het klassenleven.
3. *Leren van anderen*
   Lerenden leren van ervaringen en kennis van andere lerenden, mensen en culturen. De docent zorgt ervoor dat het geleerde wordt geborgd en zorgt daarnaast voor structuur en diepte.

Beide onderwijsvormen hanteren hun eigen principes, waarbij in ieder geval de volgende drie overeenkomstige elementen van een leeromgeving centraal staan:

- eigen leerroute (zie principe 3 en 4 van het daltononderwijs en 1 van het freinetonderwijs);
- praktijkgericht (zie principe 2 van het daltononderwijs en 2 van het freinetonderwijs);
- samenwerkend leren (zie principe 1 van het daltononderwijs en 3 van het freinetonderwijs).

Impact dalton- en freinetonderwijs

Onderzoek naar het effect van het dalton- en freinetonderwijs op de leerprestatie is schaars en laat geen eenduidig beeld zien. Onderzoek van Sins en Van der Zee (2015) onder 57 basisscholen laat zien, dat er geen verschillen zijn tussen daltonscholen en traditionele scholen voor wat betreft taal-, lees- en rekenprestaties, de mate van

welbevinden, cognitief zelfvertrouwen en taakmotivatie en de score op burgerschapscompetenties. Ook geven de reeds gerealiseerde onderzoeken naar de effectiviteit van vernieuwingsonderwijs (waaronder het daltononderwijs) geen eenduidig beeld van de effectiviteit. Daarnaast is er specifiek naar de impact van het freinetonderwijs vrij weinig onderzoek gedaan. Vraag is of de drie overeenkomstige elementen van beide soorten onderwijs (het bepalen van de eigen leerroute, de praktijk centraal en samenwerkend leren) wel kunnen worden toegepast in het volwassenenonderwijs.

Uitgangspunten dalton- en freinetonderwijs voor NT1-onderwijs

Ondanks dat de impact van het dalton- en freinetonderwijs niet direct kan worden aangetoond zou het interessant kunnen zijn om te kijken of de drie eerdergenoemde overeenkomstige elementen van beide onderwijsvormen (eigen leerroute, praktijkgericht en samenwerkend leren) wel van betekenis zouden kunnen zijn in het organiseren van het volwassenenonderwijs.
Een mogelijk antwoord op deze vraag is een combinatie van 3 werkwijzen:

1. *Eigen leerroute door het VUT-model*
   Door inzet van het VUT-model kan een individuele leerroute voor de deelnemer worden uitgezet (Kennisrotonde 2019). In drie fasen (Voorbereiden, Uitvoeren en Terugkijken) gaat de deelnemer aan de slag. Nadat men in de eerste fase samen met de deelnemers doelen heeft vastgesteld en ze vervolgens een directe instructie heeft gegeven, gaat de deelnemer in de tweede fase in de eigen praktijk aan het werk. Ten slotte wordt in de derde fase gereflecteerd op wat er is gedaan en wordt de inzet ook beloond.
2. *Momenten van praktijk- en afstandsleren*
   Onderzoek laat zien, dat juist de praktijk van belang is bij het leren van volwassenen. Lupi et al. (2010) tonen door onderzoek onder 995 deelnemers van trajecten taal-, basis- en digitale vaardigheden in acht landen aan, dat deelnemers betere vaardigheden krijgen door met name de transfermogelijkheden. Oftewel de mogelijkheden die ze krijgen om het geleerde toe te passen in de praktijk en dus hun eigen praktijk centraal te stellen, daar ervaringen te kunnen opdoen en ontdekkend te kunnen leren. Mogelijke werkwijzen om de leermomenten in de praktijk vorm te geven zijn onder andere het organiseren van buitenschools taalcontact op oefenplekken en de begeleiding in de vorm van mentoring of peer support (Kennisrotonde 2020a).
3. *Gezamenlijke momenten van samenwerkend leren*
   Voor taalleren is interactie belangrijk. Onder andere door samenwerkend leren kunnen volwassenen in groepen sociale en taalvaardigheden aanleren. Hierdoor worden de leerresultaten, mondelinge vaardigheden en motivatie van deelnemers verbeterd (Kennisrotonde, 2020b). Mogelijke vormen zijn Team Based Learning (TBL), the flipped classroom (deels in aangepaste vorm) of de Total Physical Response Methode (TPR) (Kennisrotonde, 2020b).

Vraag is hoe men op een gestandaardiseerde wijze les kan geven aan een gemêleerde groep volwassen NT1-deelnemers met verschillende niveaus. De combinatie van deze drie werkwijzen (gebaseerd op overeenkomstige elementen van het dalton- en freinetonderwijs) biedt handvaten om het NT1 volwassenenonderwijs op een andere wijze te structuren, die toch recht doet aan de niveauverschillen van de deelnemers en mogelijkheden biedt om gelijkwaardige leertrajecten voor de gemêleerde groep deelnemers te organiseren.

Geraadpleegde bronnen

Kennisrotonde. (2019). *Aan welke voorwaarden moet de inzet van het VUT-model (bestaande uit plannings- en reflectiemomenten) voldoen om effectieve leerresultaten te behalen bij deelnemers aan inburgeringslessen met een gedifferentieerde en gepersonaliseerde lesaanpak?* (KR.688). Den Haag: Kennisrotonde.

Kennisrotonde. (2020a). *Welke vormen van afstandsleren voor volwassen laagopgeleide deelnemers aan volwasseneneducatie die niet digitaal vaardig zijn, hebben een positief effect op het commitment en de zelfsturing?* (KR. 1014) Den Haag: Kennisrotonde.

Kennisrotonde. (2020). *Welke interactieve werkvormen in kleine groepen voor niet digitaalvaardige deelnemers bevorderen (naast klassikale en individuele werkvormen) het ontwikkelen van sociale en taalvaardigheden, gegeven de beperkende maatregelen vanwege COVID-19?* (KR. 1013) Den Haag: Kennisrotonde.

Lupi, C., De Greef, M., Segers, M. & Verté, D. (2010). *Does adult education make a difference? The results of a survey in eight European countries.* Maastricht: Maastricht University.

Nederlandse Dalton Vereniging. (2020). *Dalton Kernwaarden.* Retrieved: 18-12-2020.

Sins, P.H.M. & Van der Zee, S. (2015). De toegevoegde waarde van traditioneel vernieuwingsonderwijs: een studie naar de verschillen in cognitieve en niet-cognitieve opbrengsten tussen daltonscholen en traditionele scholen voor primair onderwijs. *Pedagogische Studiën, 92*, p. 254-273.

Van der Ploeg, P. (2010). *Dalton Plan: Origins and Theory of Dalton Education.* Deventer: Saxion Dalton University Press.

Vereniging voor freinetpedagogie. (2020). *Celestin Freinet.* Retrieved: 19-12-2020.

Meer weten?

Kennisrotonde: (2019) Aan welke voorwaarden moet de inzet van het VUT-model (bestaande uit plannings- en reflectiemomenten) voldoen om effectieve leerresultaten te behalen bij deelnemers aan inburgeringslessen met een gedifferentieerde en gepersonaliseerde lesaanpak? (KR.688). Den Haag

Kennisrotonde: (2020) Welke vormen van afstandsleren voor volwassen laagopgeleide deelnemers aan volwasseneneducatie die niet digitaal vaardig zijn, hebben een positief effect op het commitment en de zelfsturing? (KR.1014). Den Haag

Kennisrotonde: (2020) Welke interactieve werkvormen in kleine groepen voor niet digitaalvaardige deelnemers bevorderen (naast klassikale en individuele werkvormen) het ontwikkelen van sociale en taalvaardigheden, gegeven de beperkende maatregelen vanwege COVID-19? (KR.1013). Den Haag

Onderwijssector

Volwasseneneducatie

Trefwoorden

NT1 – taaltrajecten – Daltononderwijs – Freinetonderwijs - basisvaardigheden